

HANDBOK

moderat studentpolitik

mst

Moderata studenters har en stor uppgift framför sig i att få partiet att driva mer studentpolitik. I Tidöavtalet så finns det mycket politik som riktade sig mot skolungdomar, men inte en enda mening om studenter. Vi var helt utelämnade. Ska politik för att studier alltid ska löna sig, en bättre studenthälsa och för att ingen ska behöva tacka nej till sin drömutbildning på grund av bostadsbrist, bli verklighet så kräver det att vi får regeringen att driva det. Tillsammans kan vi få regeringen att driva mer studentpolitik och göra livet bättre för landets alla studenter.

Moderaterna behöver inse att vi menar allvar med vår politik. Det gör vi både genom att fortsätta presentera nya konkreta förslag och genom att bli fler som når ut med våra budskap. Vi behöver bli fler som kampanjar och värvar nya medlemmar och pratar med potentiella väljare, skriver debattartiklar och sprider våra budskap på sociala medier.

Förslagen i den här handboken är förslag som har röstats igenom på Moderata studenters riksårsmöten genom åren. Jag hoppas att den här handboken kan vara till hjälp inför debatter, som inspiration inför debattartiklar och för nya medlemmar att snabbt läsa på om vad Moderata studenter står för. Sverige ska vara ett land där hårt arbete och studier alltid ska löna sig.

Izabel Riedl
Riksordförande
Umeå, 2024-02-28

Handbok i moderat studentpolitik

Inledning

Situationen för svenska studenter är ansträngd. Skenande livskostnader, otrygghet i våra studentområden och studentbostadsbrist. Vi i Moderata studenter vill att din studietid ska vara den bästa tiden i livet. Dina studier ska löna sig, studentlivet ska vara så roligt som bara möjligt och du ska känna dig trygg i din studentmiljö.

Genom att sammanställa beslut från Moderata studenters riksmöten genom åren har vi skapat denna handbok med intentionen att påvisa bredden i de förslag som vår organisation tagit fram genom åren. Att skapa ett bättre Sverige för landets studenter kräver en bred politisk reformagenda.

Vi i Moderata studenter har tagit fram den här handboken i moderat studentpolitik för att beskriva våra förslag om hur vi skapar ett bättre Sverige för studenter. Målet med handboken är att beskriva vår vision och våra reformer och i och med detta uppmuntra likasinnade personer runt om i Sverige att gå från ord till handling och genomföra en politik av studenter för studenter.

I handbokens kapitel kommer vi presentera förslag från de olika politikområdena och välja ut ett par förslag per område att lyfta i större detalj.

Innehåll

Inledning.....	1
Högre utbildning ska löna sig.....	3
Sänkt skatt på arbete.....	3
Studiemedel och studenters ekonomiska förutsättningar	4
Omvandlingsbara lån.....	4
Differentierad rätt till studiemedel	4
Fler förslag	5
Högre utbildningskvalitet.....	5
Fler förslag	5
En fri akademi	6
Fler förslag	7
Ett tryggt studentliv	7
Fler förslag	8
Säkra välfärden.....	9
Fler förslag	9

Högre utbildning ska löna sig

Det måste märkas i plånboken att utbilda sig. Sverige är det land i OECD där det lönar sig allra sämst att gå en eftergymnasial utbildning. I Sverige tjänar en person med eftergymnasial examen i genomsnitt 22% mer än en person som endast har gymnasieexamen. OECD snittet är 54 %. (SCB 2021)

Det är ett strukturellt problem att högre utbildning inte lönar sig i Sverige. Sverige i tider av sviktande tillväxt och fallerande kvalitet i välfärden behövs det högtbildade människor i vården skolan och näringslivet.

Vi vill se en rad reformer för att skapa ett samhälle där det alltid lönar sig att gå en högre utbildning.

Sänkt skatt på arbete

För att det ska löna sig att plugga i Sverige behöver vi sänka skatten på arbete. Människor som sliter för att utbilda sig bör belönas mer. Utöver att deras slit ska belönas av rent principiella anledningar är detta även bra för Sveriges ekonomi. Om högtbildade och högproduktiva människor belönas för sitt arbete ökar incitamenten till att arbeta mer samt att ta på sig större ansvar. Detta gynnar i sin tur Sveriges ekonomi eftersom det ökar produktiviteten i ekonomin.

Höjd brytpunkt för statlig inkomstskatt

Vi vill även se att brytpunkten för när en person betalar statlig inkomstskatt höjs. Sverige har idag ett av världens högsta skattetryck och därtill är marginalsatterna bland de högsta i Europa. Detta innebär att när svensken höjer sin inkomst igenom att befordras, arbeta mer eller förhandla upp sin lön försvinner detta i arbetsgivaravgifter, moms men framför allt den statliga inkomstskatten.

Den statliga inkomstskatten blir indirekt en skatt på ansträngning, inställning och utbildning. Höj brytpunkten för statlig inkomstskatt och sluta bestraffa de människor som bidrar till Sveriges utveckling igenom att skaffa sig en högre utbildning och arbeta hårt.

Fler förslag

- Inför fler jobbskatteavdrag
- De första 500 000 kronorna som man tjänar i livet ska vara skattebefriade
- Höj lönen i akademiska bristyrken så som lärare och sjuksköterskor

Studiemedel och studenters ekonomiska förutsättningar

Svenska studenter klarar för lite av de kurser som de antar sig. Därtill tar för få av dem examen. Genomströmningsgraden på svenska universitet och högskolor är jämförelsevis låg och det är ett problem som får för lite uppmärksamhet av politiken.

Andelen som tar den examen som de börjar studera är drygt 50 % i jämförelse med cirka 75% i Norge och över 80% i Danmark. Detta faktum har länge negligerats av politiken men vi i Moderata studenter vill se ett omtag med en politik som förstärker incitamenten för studenter att plugga för att klara de kurser som de tar sig an samt öka genomströmningen och examensfrekvensen.

Omvandlingsbara lån

Det nuvarande studiemedelssystemet där graden lån och bidrag är statiska fungerar som ovan nämnts inte tillräckligt bra. Sverige bör ta inspiration ifrån den norska konverteringsordningen. Hela studiemedlet bör utgå som ett lån med möjlighet att konvertera en del till bidrag baserat på studiepresentation. Detta skulle innebära att förslagsvis 30% av studiemedlet kan omvandlas till bidrag i likhet med hur det ser ut idag. Alltså skulle en student som klarar alla de kurser som denne antar sig få ett studiemedel med samma bidrag kontra lånefördelning som betalas ut idag. Utvärderingar av konverteringsordningen har visat att denna förbättrar studenternas studieprestation.

Att arbeta med incitamentsstrukturerna i studiemedelssystemet är en viktig del i att förbättra studieprestationerna och effektiviteten. Detta är viktigt att vi engagerar oss i dessa frågor för att det blir i längden orimligt och ohållbart att svenska studenter jämförelsevis spenderar så mycket mer tid på universitetet och trots detta inte visar upp bättre resultat vad gäller att komma där ifrån med en examen i handen.

Differentierad rätt till studiemedel

För närvarande har svenska studenter rätt till studiemedel under 12 terminer, eller 6 läsår. Detta ställer höga krav på prestation på en läkarstudent vars utbildning är sexårig men ger mycket svängrum till en student som läser fristående kurser eller en treårig kandidatexamen. Detta sporrar inte studenter till att upprätthålla en hög individuell studieprestation och ta examen inom rimlig tid, alla har sex år på sig oberoende av utbildning. Vi vill därför se att rätten till studiemedel differentieras och en ny modell inrättas.

Vi vill se en modell där fyra studiemedelsberättigade år är utgångspunkten. Detta skulle ge incitament att ta examen i det ämne man åtagit sig och öka genomströmningen. För att

anpassa detta till dagens längre utbildningar vill vi se att ytterligare två års studiemedel kan beviljas, villkorat av att studenten antingen tagit grundexamen med 180 högskolepoäng eller påbörjat ett längre program och har i detta program klarat minst 180 av dem lästa högskolepoängen.

Fler förslag

- Ett fribelopp endast träder i kraft om en student inte klarat av sina studier under ett läsår,
- Rätten till studiemedel bör förutsätta studieaktivitet,
- Ett omställningsstöd, med högre lånetak men utan möjlighet att omvandla del av lånet till bidrag, villkorat av ålder och tidigare utbildning, bör införas.

Högre utbildningskvalitet

Svensk akademi tappar mark. I diverse internationella mätningar av universitets kvalitet, både vad gäller undervisning och forskning, har Sveriges universitet fått lägre betyg. Sett till genomslag tillhörde den svenska forskningen på 80-talet eliten i världen. Andelen högt citerade artiklar i världen var enbart högre i USA, Storbritannien och Schweiz. Sedan dessa har andra länder sprungit förbi oss. I Vetenskapsrådets forskningsbarometer 2021 framgår att svensk forsknings genomslag under perioden 2017–2019 fallit till plats 13. Ett antal jämförbara länder, som Schweiz, Danmark och Nederländerna rankas högre.

Det behövs ett lyft för svenska lärosäten så att vi återigen kan hävda oss bland andra länder.

Stoppa betygsinflationen

Likt den svenska grundskolan har den svenska akademien fått ett problem med betygsinflation. Lärosäten kompenseras i nulägetersättning per helårsstudent (HST) och ersättning per helårsprestation (HPR). Enkelt förklarar innebär det att lärosätena får en del av ersättningen per registrerad student och den andra delen baserat på studenternas studieprestationer.

Systemet infördes i syfte att skapa större fokus på kvalitet för studenterna genom att skapa ekonomiska incitament att undervisa studenterna bättre så de också klarar sina studier.

Problemet är att lärosätena själva är de som avgör om en student blir godkänd eller inte. Detta uppmuntrar i stället lärosätena att sänka gränsen för godkänd för att på så sätt få en högre andel godkända studenter och därmed få högre ersättning.

För att komma till bukt med detta bör systemet viktas emot att helårsprestationer (HPR) utgör en större del av lärosätets finansiering. Detta skulle avskaffa incitamentet att ta in många studenter för att sedan ge dem lättare godkänt för att öka intäkterna.

Avskaffa produktivitetsavdraget

Vid den årliga omräkningen av lärosätenas ersättningsnivåer, från statens sida, görs avdrag baserat på produktivitetsutvecklingen i näringslivet. Systemet förutsätter alltså att den effektivisering som sker i näringslivet automatiskt ger lika stora effektiviseringar i högskolan. Detta sker automatiskt, och är endast baserat på produktivitetsökningen, utan någon hänsyn till det faktum att lärosäten inte är någon sorts utbildningsfabrik där undervisning kan effektiviseras på samma sätt som man effektiviserar en produktionslinje. Det är givetvis alltid angeläget att ständigt förbättra processer och rutiner inom all skattefinansierad verksamhet men denna effektivisering har drivit fram ökade gruppstorlekar och färre undervisningstimmar. En effektivisering i näringslivet har väldigt lite med effektiviteten i den högre utbildningen att göra. Den högre utbildningen bör därför undantas från det årliga produktivitetsavdraget.

Fler förslag

- Inför betygsstandarder i likhet med Storbritanniens
- Avskaffa kravet på jämställdhetsintegrering i högskolor och universitet
- Undanta personal på universitetet och högskolor från den statliga värdegrunden,
- Andelen basanslag bör öka som del av lärosätens statliga finansiering,
- Moderata studenter verkar för att pröva samtliga universitet mot kvalitetskriterier och omvandla de som inte lever upp till kriterierna till högskolor,
- Lärosäten ska tillåtas ordna boende till anställda internationella forskare.

En fri akademi

Få institutioner är lika centrala i det moderna samhället som lärosätena. Högre utbildning och forskning är det som gör små länder som Sverige konkurrenskraftiga och relevanta, den högre utbildningen bidrar till nödvändig innovation och skapar välstånd. Den fria forskningen, som är skyddad genom 18 kap. 2 § regeringsformen, är dessutom ett av fundamenten i den liberala demokratin. Illiberala politiker, både i Europa och i resten av världen, har ofta begränsat den akademiska friheten som ett led i en nedmontering av det fria samhället. Ett tydligt exempel är hur det Centraleuropeiska universitetet 2018 tvingades flytta från Budapest till Wien efter att den ungerska regeringen begränsat dess möjlighet att bedriva verksamhet. Historien visar oss hur viktig en fri akademi är för att skapa frihet och välstånd. Även i Sverige finns det goda skäl att stärka den högre utbildningens oberoende från politisk styrning.

Stoppa den högskolepolitiska svågerpolitiken

För närvarande finns det fler universitet än högskolor i Sverige. Att erhålla titeln universitet brukade ge lärosäten högre status och mer resurser men detta har urholkats.

För att exemplifiera detta kan vi nämna både Mälardalens och Malmös universitet. Båda kritiserades av UKÄ på grund av bristande kvalitet gavs ändå universitetsstatus. S-ledda regeringar har skänkt hela sex lärosäten universitetsstatus. Forskning och undervisning av hög kvalitet är inte den gemensamma beröringspunkten, utan faktumet att alla lärosäten varit i socialdemokratiskt ledda kommuner vid tillfället. Därför vill vi se en ordning där universitet endast kan utnännas av regeringen efter en rekommendation av universitetskanslersämbetet.

Stoppa kompetensutvisningarna

I en global värld är akademien allt mer beroende av utländska lärosäten, utländsk forskning och, inte minst, utländska forskare. Ifall Sverige ska vara ett framgångsrikt och innovativt land måste det vara öppet för utländska akademiker. Idag nekas alltför många forskare uppehållstillstånd, eller blir utvisade efter en tid i Sverige för att de inte uppnår försörjningskrav. En central frihetsreform för att stärka akademien är således att göra Sverige mer öppet för utländska akademiker och deras kompetens.

Fler förslag

- Lärosätenas styrelser bör avpolitiseras.
- Statligt ägda lärosäten bör utse sina egna styrelseledamöter för att minska politikens inflytande.
- Avskaffa regeringens rätt att utse styrelseledamöter i privatägda lärosätens styrelser.
- Moderata studenter verkar för att avskaffa kravet på antal styrelseledamöter.
- Universitet och högskolor bör själva ges rätten att bestämma sina terminstider.
- Höj taket på maximalt antal högskolepoäng som får läsas per termin
- Moderata Studenter verkar för att avskaffa regeringens rätt att utse universitet.
- Ge universitet och högskolor ska ges större frihet att själva få utforma sina antagningssystem.
- Ta fram precisa kvalitetskriterier för vad som krävs för att en högskola ska få ombildas till universitet
- Pröva samtliga universitet mot kvalitetskriterier och omvandla de som inte lever upp till kriterierna till högskolor

Ett tryggt studentliv

Studenters trygghet är i nuläget hotad på flera fronter. Den grova organiserade brottsligheten har fått slå rot i hela Sverige. Detta inkluderar även studentområden. Studentlägenheter har

använts som förvaringsplatser för vapen och narkotika när andrahandsuthyrningen inte fungerar. Samhällsutvecklingen har också lett till att känslan av oro för att utsättas för både gängrelaterat men även sexuellt våld har ökat bland studenter.

Även studenters psykiska trygghet har stegvis försämrats i en undersökning uppgav 54% av tillfrågade studenter upplever att de alltid eller ofta känner sig stressade. Det behövs tas ett omtag i svensk politik för att säkra studenters fysiska trygghet såväl som deras psykiska hälsa.

Fler åtgärder för tryggare studentmiljöer

Kriminaliteten är ett ljusskyggt fenomen. För att skapa tryggare studentmiljöer vill vi se att ansvariga aktörer fokuserar på att det ska finnas bättre belysning i studentområden. Otrygga områden tenderar att präglas av dålig belysning och slitna yttre miljöer, att fokusera på dessa aspekter gör att vi kan bygga bort otryggheten.

Att installera fler trygghetskameror bör också vara ett verktyg för att skapa tryggare studentmiljöer. Polisen använder idag dessa kameror på offentliga platser. Dessa kameror har enligt en utvärdering av Brå varit ett effektivt verktyg i det trygghetsskapande arbetet och därför bör polisen få i uppdrag att installera dessa i otrygga studentmiljöer.

Trygga studenthälsan

Ena av fem svenska studenter uppger att deras psykiska hälsa påverkas negativt av deras studier. Andelen som uppger detta har ökat markant de senaste tio åren och är ungefär tio procentenheter högre än bland yrkesverksamma. Samtidigt uppger endast 24% av studenter att de vet att lärosätena erbjuder stöd och hjälp till studenter som drabbats av psykiska besvär.

Kombinationen av att studenter inte är medvetna om det stöd som faktiskt finns på lärosätena med att det stödet som erbjuds varierar mellan lärosäten leder oss till slutsatsen att anslagen till studenthälsan bör höjas.

Fler förslag

- Höjda straff för sexualbrott.
- Samtliga svenska lärosäten får i uppdrag att arbeta förebyggande mot sexuella trakasserier i den akademiska miljön.
- Universitetskanslersämbetet bör uppdras att löpande granska alla Sveriges lärosätens förebyggande arbete mot sexuella trakasserier.
- Högre anslag till forskning om studenters psykiska ohälsa.
- Information om studenthälsan ska framföras kontinuerligt under studietiden.

Säkra välfärden

Många studenter arbetar efter sin examen i välfärdsyrken. Det rör sig om sjuksköterskor, lärare och psykologer med mera. Det råder brist inom många av dessa specialityrken och därför är det viktigt att dessa prioriteras upp för att göra dem mer attraktiva. Det är yrken som kräver en akademisk utbildning och det borde inte vara mindre attraktivt att plugga fem år för att bli lärare än det är att plugga fem år för att bli ingenjör.

Öka lönespridningen

Flera yrken inom välfärden är bland dem med lägst nivå av individuell lönesättning i Sverige. Detta är negativt för de anställdas välmående och attraktiviteten för yrkena. Därför borde en större del av löneutrymmet gå till individuell lönesättning. Att anställda med stor erfarenhet och kunskap inte kan förhandla upp sin lön medför risken att förlora dem till bemanningsföretag som kan erbjuda den efterfrågade lönen och bättre villkor. När regioner och kommuner hyr in personal påverkar det ofta deras ekonomi negativt och vårdtagarna möter sämre kontinuitet i kontakt med vårdpersonal.

Renodlade välfärdsprofessioner

Ingen student söker sig till lärar eller sjuksköterskeutbildningen för att lägga otaliga timmar på administration. Sveriges offentliga sektor lägger en orimlig administrativ börda på högt utbildade individer vars kunskaper borde användas för att uppfylla huvuduppdraget.

Vi vill se att dessa professioner avlastas igenom att renodla deras arbetsuppgifter. Därför vill vi se att exempelvis närvarohantering och journalföring hanteras av andra anställda för att lärare och sjukvårdspersonal ska använda sina spetskunskaper till att undervisa Sveriges unga och korta vårdköerna.

Fler förslag

- Mer verksamhetsförlagd utbildning på de statliga lärarutbildningarna
- Fristående aktörer bör få förutsättningar att bedriva lärarutbildning på i stort sett likvärdiga villkor som de statliga,
- Lärarassistenter bör ta över uppgifter lärare idag utför som inte är kopplade till undervisning eller mentorskap,
- Avskaffa kravet på att elever ska ha inflytande i framtagande av ordningsregler
- Ställ krav på varje skola att ha en åtgärdsplan för när elever bryter mot ordningsregler,
- Mer av administrationen i vården bör utföras av medicinska sekreterare
- Återinrätta yrkeskategorin sjukvårdsbiträden
- Mer generella statsbidrag i stället för riktade sådana

- Inkludera medarbetarna i upphandling av IT System inom välfärden
- Skapa tydliga karriärstegar inom vården och skolan
- Förbjud policys mot intern lönekonkurrens inom välfärden
- Öka mängden individuell lönesättning inom vården och skolan